

Dansens og musikkens rødder 31

Engelskdanse og Skotskdanse, 2. del

af Kjeld Nørgård, Århus

I den foregående artikel kunne man læse om engelskdansenes oprindelse og om de danske kilder der formidlede engelskdansene via tegnede dansebeskrivelser.

Der findes fra dansk grund også masser af kilder, der beskriver engelskdanse med ord.

Den første kendte danske udgivelse af dansebeskrivelser (altså en udgivelse hvor dansene beskrives med ord) kommer 1780-1781. Det drejer sig om tre bind med titlen "Samling af de nyeste engelske Dandse med Toure af Hr. Pierre Laurent" udgivet af kongelig hofdansemusikinspektør H.H. Jacobsen. I bind 1 er der 80 danse, der alle er rækkedanse (altså engelskdanse) medens der, blandt de 93 danse der er i bind 2 og 3, er 16 kontradanse hvor opstillingen er fire par i en firkant (altså det som vi i dag kalder en kvadrille)!

Det drejer sig her om egentlige dansebeskrivelser. Disse er alle ret kortfattede, idet de henvender sig til et publikum der i forvejen er inde i hele stilen og traditionen omkring engelskdansene. Der er derfor en del detaljer som er underforstået og som kan gøre det vanskeligt for en nutidig læser at gennemskue dansen. Der skal her gives et eksempel på en af Jacobsens engelskdanse, nemlig nr. 6 i bind 1. Den hedder La Favorite.

1 Tour.

1ste M. og D. gjøre 2 Bal. med høire Haand i Veiret, derpaa dreier M. sig under Armen og gjør Allemande med høire Haand.

2 Tour.

De balancere igien med venstre Haand i Veiret, derpaa dreier D. sig under Armen, de gjøre Allemande med venstre Haand.

3 Tour.

De gjøre dos a dos og kaste af.

4 Tour.

1ste M giver høire Haand til 3die Dame og rundt, og hans D. imidlertid det samme med 2den M., hvorpaa 1ste H. og D. give venstre Haand til hverandre og rundt.

Man vil bemærke, at han opdeler dansen i 4 "Toure". På Jacobsens tid betyder en "Tour" blot et afsnit af dansen. Normalt vil det være sådan, at en Tour svarer til 1 gennemspilning af en reprise i musikken.

Et andet karakteristisk træk ved alle disse gamle dansebeskrivelser er, at der næsten aldrig skrives noget om trin. Hverken hvilke trin der skal bruges eller hvor mange! Det var nemlig ikke nødvendigt, for de dansende vidste godt hvilke trin der skulle bruges, og så gav antallet af trin jo sig selv, når man hørte musikken.

Datidens trinrepertoire er ikke helt sammenfaldende med vores, men hvis La Favorite skulle danses med vores trinudvalg ville det nok være passende at danse den med chassetrin eller tyrolertrin. En "allemande" er det samme som ryggreb og begrebet "at kaste af" er det samme som anvendes i dag i engelsk og amerikansk dansetradition, altså en figur hvor to par der står på række bytter plads, ved at det øverste af parrene danser bag om det nedenfor stående par. Det kan sagtens lade sig gøre at danse dansen ud fra beskrivelsen, men man skal naturligvis prøve sig lidt frem for at få det hele til at passe sammen.

I de efterfølgende år kom der en lind strøm af udgivelser, også fra mange andre udgivere, så succesen har åbenbart været hjemme. Går vi lidt frem i tiden (godt 40 år), kan man af en dansebog udgivet af Jørgen Gad Lund i 1823 se, at engelskdansene stadig danses, men at der også er mange andre danse på banen. Bogens forside ses på figur 1.

Bogen, som hedder Terpsichore, indeholder en beskrivelse af vals (i øvrigt den første danske beskrivelse), en beskrivelse af menuet, beskrivelser af et

større antal opstillingsdase (bl.a. Moli-nasky, Fandango, Figaro, og La Tempe-te) samt et helt afsnit med engelskdanse. I de tidligere omtalte udgivelser var dansene altid ledsaget af et stykke musik. Det er de ikke her. De er sim-pelthen inddelt i kapitler efter hvor mange afsnit dansene indeholder. Måske var man efterhånden oversvøm-met af så mange engelskdansemelodier, at man valgte en tilfældig melodi, blot den i længde kunne passe til dansen??? Hans dansebeskrivelser er om muligt endnu mere kortfattede end Jacobsens. I figur 2 er der vist et eksempel på en af hans danse.

Bemærk i øvrigt, at denne dans har en vis lighed med "Engelskdans på langs" fra Sjælland

Første Engelskdans.	
1ste Tour.	Første Par fører ned,
2den —	og op,
3 og 4 —	og gjør Balancefjæde.

I 1800-tallets start kommer der ny vari-ant af engelskdansene på mode. Danse-ne kaldes skotske danse og minder meget om engelskdansene. De foregår ligesom engelskdansene på rækker hvor parrene i løbet af dansen skifter plads med hinanden, men de har typisk en simplere opbygning. Det er næsten altid små korte melodier, hvor de opførende par til den første del af musikken danser en eller anden forholdsvis simpel figur og til den anden del af musikken danser op og ned gennem rækkerne. Den ovenstående "Første Engelskdans" fra Gad Lund er egentlig meget "skotsk-danse-agtig" bortset fra, at der er byttet om på de to afdelinger.

Der findes i danske nodebøger mas-ser af melodier, der hedder Skotskdans (eller Eccossaise, hvilket er det samme. Det er blot fransk og betyder skotsk), men der er mærkeligt nok næsten ingen dansebeskrivelser. Der kendes kun 1 hæfte bevaret med skotskdanse. Forsi-den af dette hæfte ses på figur 3.

Som det fremgår af forsiden indehol-der hæftet 6 danse "for flere stemmer". Dansene er beskrevet med en kort tekst og en tilhørende enkel tegning og igen uden trinangivelser. Udgivelsen er øjen-synlig til brug i sociale kredse, hvor

man havde råd til at ansætte et større orkester. Bemærkningen om, at arrange-mentet er for "flere stemmer", viser sig at omfatte et arrangement for Violino primo, Violino secondo, Basso, Flauto octavo, Clarinetto primo, Clarinetto secundo, Corno primo og Corno secun-do altså et ottestemmigt orkesterarran-gement, og det er vel næppe en orke-sterbesætning som en tilfældig daglejer eller husmand har kunnet stable på benene.

Når vi i dag danser rækkedanse, er det en danseform, som mange menne-sker finder en smule kedelig. Det skyl-des primært, at nutidens dansere helt har glemt, hvad engelskdansens grund-læggende "ide" går ud på. Vi kan ikke længere huske de mange figurer uden-ud, så blot det at lære en dans tager lang tid. Når vi så endelig er kommet gen-nem det hele, og alle par har prøvet opføringen, sætter vi os veltilfredse på vore stole i lykkelig forvisning om, at det i det store og hele lykkedes os at bevæge os over gulvet ad den rette rute. Det er i virkeligheden noget helt andet dansen går ud på!

Det er en meget social dans: Når man stiller op til dansen, gør man det i for-

visning om, at man nu skal i gang med at danse til en god melodi i den næste times tid, og at man, efterhånden som dansen skrider frem, skal danse med alle de andre der danser med i rækken. Man er jo ikke selv aktiv hele tiden, så der er også tid til at snakke med de omkringstående, og man kan måske glæde sig til, at man på et tidspunkt når frem til at skulle danse med den udkår-ne. I mange af dansene er der på et tids-punkt indlagt en figur, hvor der laves trin på stedet, og her er der mulighed for at improvisere, og (hvis man er en god danser) er der måske endda mulighed for at imponere det modsatte køn!

Til slut en opfordring til at dyrke rækkedansene lidt mere. Brug den nød-vendige tid til at lære en dans, og dans den så igennem fra start til slut, altså til alle igen står på egen plads. Vælg en forholdsvis enkel dans med god og iøre-faldende musik og nyd så, at der er god tid til at danse, god tid til at hilse på de forbigående og god tid til at nynne med på musikken

Det er hårdt for musikken, men en stor fornøjelse for danserne. God for-nøjelse.

VI, NYE SKOTSKIE DANDSE

*for flere Stemmer
med tilhørende Touren
Hofdandse Inspecteur
LAURENT
composede
of
Moller
Hofdandse Repititeur*

Kjøbenhavn hos C. C. Løse

DEN HISTORISKE
SAMLING
I
RANDERS

Litteraturliste.

1. Nærmere omtalt i Henning Urups artikel "Dans i København ca. 1750-1840" i bogen "Musik i København" red. Niels Krabbe. Reitzels Forlag 1997